

POLSKA

1944 / 45 – 1989

Studia i Materiały 19

Instytut Historii PAN

<http://rcin.org.pl>

POLSKA **1944 / 45 – 1989**

Studia i Materiały 19

**Instytut Historii PAN
Warszawa 2021**

REDAKCJA:

Tomasz Szarota (redaktor naczelny), Hubert Wilk (sekretarz redakcji), Jerzy Eisler, Dariusz Jarosz, Krzysztof Kosiński, Tadeusz Wolsza

RADA REDAKCYJNA:

Jędrzej Chumiński (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu), Antoni Dudek (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), Andrzej Friszke (Instytut Studiów Politycznych PAN), Paul Gradwohl (Uniwersytet Warszawski), Padraic Kenney (Indiana University, USA), Marcin Kula (Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie), Miklós Mitrovits (Magyar Tudományos Akadémia, Węgry), Andrzej Paczkowski (Instytut Studiów Politycznych PAN), Anna Pelka (Historisches Seminar der LMU Abteilung Neueste Geschichte und Zeitgeschichte), Dušan Segeš (Historickýústav SAV, Słowacja), Rafał Stobiecki (Uniwersytet Łódzki), Bożena Szaynok (Uniwersytet Wrocławski), János Tischler (Węgierski Instytut Kultury, Węgry), Marek Wierzbicki (IPN), Rafał Wnuk (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), Anna Wolf-Powęska (Uniwersytet Adama Mickiewicza), Wadim Wołobujew (Rosyjska Akademia Nauk, Rosja)

ADRES REDAKCJI:

Instytut Historii PAN, Rynek Starego Miasta 29/31
00-272 Warszawa, tel./fax 22 831 36 43
e-mail: polska@ihpan.edu.pl
www.polska-ihpan.edu.pl

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2021
Printed in Poland

e-ISSN 2450-8365

p-ISSN 2450-8357

Czasopismo recenzowane

Wersja elektroniczna jest wersją referencyjną czasopisma

Tomy w formacie pdf znajdują się na stronie internetowej: www.polska-ihpan.edu.pl

Publikacja dotowana ze środków publicznych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Tłumaczenie streszczeń

Grażyna Waluga & Autorzy

Projekt okładki: Marek Kreusch

Opracowanie redakcyjne: Małgorzata Świerzyńska

Skład i łamanie: Dariusz Górski

Wydawca: Instytut Historii PAN

Rynek Starego Miasta 29/31

00-272 Warszawa

tel. 22 831 02 61 w. 44

e-mail: wydawnictwo@ihpan.edu.pl

<http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl>

Druk i oprawa: Fabryka Druku

Spis treści

STUDIA

- Katarzyna Seroka**, „Polak w Indiach” (1943–1948). Organ Delegatury Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w Bombaju 5
- Dariusz Jarosz**, Zwierzęta jako przedmiot opresji w Polsce w latach 1945–1970: w poszukiwaniu głównych pól badawczych. 33
- Paweł Sasanka**, Odwilż w Fabryce. Warszawscy robotnicy i struktury Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w przemyśle w czasie kryzysu 1955–1957 57
- Adam Dziuba**, „Społeczeństwo dało dowód dojrzałości politycznej”. Grudzień ’70 w województwie katowickim 113
- Grzegorz Miernik**, Listy samotnych matek. Społeczno-polityczne konteksty powstania funduszu alimentacyjnego w 1974 roku 149
- Robert Skobelski**, „Na pierwszej linii drogowcy, kolejarze, energetycy i wojsko”. Tak zwana zima stulecia 1979 roku na przykładzie Ziemi Lubuskiej. 189
- Michał Przeperski**, Wymyślając wolnorynkowy leninizm. Dylematy ostatniego pokolenia komunistów na Węgrzech i w Polsce. 215
- Bogusław Tracz**, Obrzeża subkultury czy ruch religijny? Satanizm młodzieżowy w Polsce w latach osiemdziesiątych XX wieku 233

ARTYKUŁY RECENZYJNE

- Tadeusz Wolsza**, Najnowsze opracowania oraz wydawnictwa źródłowe o Zbrodni Katyńskiej. Polska edycja raportu komisji Raya Maddena 263
- Daniel Wicenty**, Świadek, uczestnik, ofiara. Wokół książki *Wygnaniec. 21 scen z życia Zygmunta Baumana* Artura Domosławskiego. 281

RECENZJE

- Katarzyna Stańczak-Wiślicz, Piotr Perkowski, Małgorzata Fidelis, Barbara Klich-Kluczevska, *Kobiety w Polsce 1945–1989. Nowoczesność Równouprawienie Komunizm (Ewelina Szpak)*. 291
- Katarzyna Stańczak-Wiślicz, Piotr Perkowski, Małgorzata Fidelis, Barbara Klich-Kluczevska, *Kobiety w Polsce 1945–1989. Nowoczesność Równouprawienie Komunizm (Dariusz Jarosz)*. 299

- Wykaz skrótów. 309

Wykaz skrótów

AAN	– Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AIPN	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej
AIPN Gd	– Archiwum Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku
AIPN Ka	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Katowicach
AIPN Ld	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Łodzi
AIPN Po	– Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu
AK	– Armia Krajowa
AMŚ	– Archiwum Ministerstwa Środowiska
AP	– Archiwum Państwowe
APG	– Archiwum Państwowe w Gorzowie Wielkopolskim
APKat.	– Archiwum Państwowe w Katowicach
APZG	– Archiwum Państwowe w Zielonej Górze
ASW	– Akademia Spraw Wewnętrznych
bhp	– bezpieczeństwo i higiena pracy
BL	– Biuro Listów
BLiI	– Biuro Listów i Inspekcji
BP	– Biuro Polityczne
CRZZ	– Centralna Rada Związków Zawodowych
DSP	– Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego”
Dz.U.	– Dziennik Ustaw
FSO	– Fabryka Samochodów Osobowych
GUS	– Główny Urząd Statystyczny
IPMS	– Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego
IPN	– Instytut Pamięci Narodowej
IPN BU	– Instytut Pamięci Narodowej Biuro Udostępniania
KBW	– Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego
KC (PZPR, KPZR)	– Komitet Centralny (PZPR, KPZR)
KdsBP	– Komitet do spraw Bezpieczeństwa Publicznego
KdsRiT	– Komitet do spraw Radia i Telewizji
KG MO	– Komenda Główna Milicji Obywatelskiej
KM MO	– Komenda Miejska Milicji Obywatelskiej
KM PZPR	– Komitet Miejski PZPR
KP MO	– Komenda Powiatowa Milicji Obywatelskiej
KP PZPR	– Komitet Powiatowy PZPR
KPP	– Komunistyczna Partia Polski
KPZR	– Komunistyczna Partia Związku Radzieckiego
KS MO	– Komenda Stołeczna Milicji Obywatelskiej
KSW	– konferencja sprawozdawczo-wyborcza
KW (PZPR)	– Komitet Wojewódzki PZPR

KW MO	– Komenda Wojewódzka Milicji Obywatelskiej
KZ (PZPR)	– Komitet Zakładowy PZPR
KZP	– Kostrzyńskie Zakłady Papiernicze
LK	– Liga Kobiet
M.P.	– Monitor Polski
MKP	– Ministerstwo Kontroli Państwowej
MLiPD	– Ministerstwo Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego
MO	– Milicja Obywatelska
MON	– Ministerstwo Obrony Narodowej
MPiOS	– Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej
MR	– Ministerstwo Rolnictwa
MSW	– Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
NIK	– Najwyższa Izba Kontroli
NKWD	– Narodnyj Komissariat Wnutriennich Dieł (Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych)
NRD	– Niemiecka Republika Demokratyczna
NSZZ „Solidarność”	– Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”
ODiZP TVP	– Ośrodek Dokumentacji i Zbiorów Programowych Telewizji Polskiej
OOP	– oddziałowe organizacje partyjne
OPW	– Ośrodek Pracy Więźniów
ORMO	– Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej
OSA HU	– Open Society Archives Budapest
PAN	– Polska Akademia Nauk
PCK	– Polski Czerwony Krzyż
PGR	– Państwowe Gospodarstwo Rolne
PKO	– Powszechna Kasa Oszczędności
PKP	– Polskie Koleje Państwowe
PKPS	– Polski Komitet Pomocy Społecznej
PKS	– Państwowa Komunikacja Samochodowa
POM	– Państwowy Ośrodek Maszynowy
POP	– podstawowe organizacje partyjne
PRL	– Polska Rzeczpospolita Ludowa
PRN	– Powiatowa Rada Narodowa
PSZ	– Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie
PZŁ	– Polski Związek Łowiecki
PZO	– Polskie Zakłady Optyczne
PZPR	– Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
RFN	– Republika Federalna Niemiec
RWPG	– Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej
SB	– Służba Bezpieczeństwa
SP	– Spółdzielnia Produkcyjna
TOnZ	– Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami
TOZ	– Towarzystwo Ochrony Zwierząt
TW	– tajny współpracownik
UBP	– Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
UNRRA	– United Nations Relief and Rehabilitation Administration
URM	– Urząd Rady Ministrów
UWZG	– Urząd Wojewódzki w Zielonej Górze
WFM	– Warszawska Fabryka Motocykli

WPHW	-	Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Handlu Wewnętrznego
WRN	-	Wojewódzka Rada Narodowa
WSK	-	Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego
WSO	-	Wyższa Szkoła Oficerska
WSPR	-	Węgierska Socjalistyczna Partia Robotnicza
WUBP	-	Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego
WUSW	-	Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych
ZAODRR	-	Zbiór Akt Osobowych Działaczy Ruchu Robotniczego (w AAN)
ZBM-Północ	-	Zjednoczenie Budownictwa Mieszkaniowego – Północ
ZBOWiD	-	Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
ZG	-	Zarząd Główny
ZMP	-	Związek Młodzieży Polskiej
ZMS	-	Związek Młodzieży Socjalistycznej
ZOMO	-	Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej
ZPP	-	Związek Patriotów Polskich
ZSRS/ZSRR	-	Związek Socjalistycznych Republik Sowieckich/Radzieckich
ZTOŃZ	-	Zjednoczenie Towarzystw Opieki nad Zwierzętami
ZUS	-	Zakład Ubezpieczeń Społecznych
ZWLE	-	Zakłady Wytwórcze Lamp Elektrycznych im. Róży Luksemburg
ZWM	-	Związek Walki Młodych

POLSKA

1944 / 45 – 1989

ISSN 2450-8357

